

Zvona» prejel pismo «od srbskega književnika, da letos izide v „Stražilovu“ povest „Agitator“».¹⁰ Ta srbski književnik je bil najbrž Marković.

Začetkom februarja 1887. piše Marković: «Lukić je dobil krasno črtico o slovenskem pripovedniku Kersniku. Ko začneš priobčevati „Agitatorja“, bomo tudi njo tiskali v beležkah..., rad bi, da priobčimo tudi Kersnikovo (sliko). Rekel sem Lukiću, naj nabavi, ako more kje, kliše...» Prevod romana in črtice je Grčiću prinesel Marković ter je oboje izšlo l. 1887. v «Stražilovu».¹¹ V članišču o Kersniku se pravi, da je «danas kod braće Slovenaca najčjuveniji i najomileniji pripovedač Janko Kersnik», karakterizira se njegovo literarno delo, opisuje njegovo življenje in pri tem se močno naglašajo zasluge, ki jih je imel Levec za razvoj Kersnikov.¹² — Poleg omenjenih je «Stražilovo» priobčilo še nekaj prevodov iz slovenščine.¹³ (Konec prih.) *Dr. Fr. Ilešič.*

Dr. J. V. Novák — dr. A. Novák: Přehledné dějiny literatury české. Vydání třetí. Nakladem R. Pombergra, Olomouc 1922.

Leta 1909. sta imenovana pisatelja prvič izdala svojo zgodovino češke literature pod imenom: «Stručné dějiny literatury české» in po osmih letih pripravila drugo izdajo. Vsled vesplošnega interesa, ki ga je knjiga vzbudila, je bila tudi ta izdaja kmalu razprodana. Pisatelja sta že pred prevratom pričela pripravljati tretjo izdajo, ki jo je po smrti J. V. Nováka dovršil — posebno kar se tiče novejšje literature — znani literarni historik, profesor na Masarykovi univerzi v Brnu, dr. Arne Novák sam. Knjiga je izšla koncem leta 1922. — vsled svojega bogastva in važnosti vredna, da se tudi naše razumništvo informira o njeni vsebini in njenih vrednotah.

Splošnemu naslovu se družijo pripisi: Od najstarejših dob do političnega osvobojenja. S tem je podan obseg dela, ki ga je pisatelj v uvodu še podrobno razčlenil v tri dobe, in sicer: V staro dobo, segajočo od početkov literarne tvorbe do Jana Husa, v srednjo dobo, ki obsega štiri stoletja (XV., XVI., XVII. in XVIII.), govoreča o velikem notranjem preporodu češkega naroda v znamenju Husovih nauk, o razmahu husitov, o razvoju češke bratovske enote in njenem blagoslovljenem vplivu na razvoj literature in končno o propasti češkega duševnega življenja pod pritiskom protireformacije in germanizatoričnih teženj Dunaja, kjer blesti v tej časovni temi le svetli genij Jana Amosa Komenskega. Tretja — nova — doba pričinja koncem XVIII. stoletja in končava s svetovno vojno in politično svobodo češkega naroda leta 1918. (Razvoj bo pokazal, če obdrži ta letnica tudi pozneje isto organičnost in eksistenčno pravico, kakor

«starega» biti pri hiši, terjatev, rubiti, hirati itd. — Po Grčićevi knjigi bi mislili, da je tudi Kersnikova povest «Mohoričev Tone» (Ljub. Zvon, 1886., št. 7 in 8) istega leta izšla v «Stražilovu», a tu «Mohoričevega Toneta» ni.

¹⁰ Tako poroča «Ljubljanski Zvon» 1887. v svoji prvi številki («baš te dni smo dobili...»), a ta prva številka «Zvona» je izšla prve dni januarja, ker je v «Slovenskem Narodu» naznanjena že 5. januarja). «Agitator» je izhajal v «Ljubljanskem Zvonu» 1885.

¹¹ V 17. št. (23. aprila) je začel izhajati roman ter je izhajal do 34. št. (20. avgusta); prevel ga je bil Veljko Lukić. Črtica o Kersniku je izšla v 18. št. Kdo je avtor te črtice? Perušek?

¹² «Stražilovo» je takrat obetalo, da izide tudi roman «Cyclamen» v srbskem prevodu, a to se ni zgodilo.

¹³ L. 1885. (št. 13., 7. aprila) je izšel Lukičev prevod Tavčarjeve «Posavčeve črešnjje», a l. 1894. (št. 38., 18. septembra) prevod Levstikove pesmi «Devojka in ptica» od Andre Gavrilovića ter v št. 40. (2. oktobra) Pinove «Gozdne molitve», istotako od Andre Gavrilovića.

ji je odmerjena v tej knjigi.) Ta odsek je najobširnejši, razdeljen v dve glavni veji: literatura narodnega preporoda (1780—1848) in literatura prerojenega naroda (1848—1918). V drugem delu posega pisatelj tudi preko okvirja in se tako primakne z orisi najvažnejših smernic prav današnjim dnevem.

Knjiga — za svoje bogastvo prav za prav majhna po obsegu — hrani naravnost ogromen literarno in kulturno-zgodovinski material. Pisatelj se ni omejil na proizvode lepega slovstva, pač pa obsegel vse, kar se je na Češkem in Slovaškem sploh napisalo. S svojim pojmovanjem literature je v svetu pisane besede sledil tako rekoč celotnemu narodnemu razvoju in tako točno očrtal tudi pota češke filozofije, postanek in razmah literarne in sploh umetniške kritike, podal pregled češkega jezikoslovja, pedagoške literature, literarno-zgodovinskega dela, zgodovinarstva in pomožnih zgodovinskih ved, češke publicistike in končno mladinske literature. Dragocen je obenem vestni seznam gradiva, raztresenega po raznih revijah in časopisju, ki je za vsako večjo osebnost priključeno njenemu orisu. Zrelišče, ki je razdelilo vso to mogočno stavbo v jasno očrtane, pregledne in — razven zadnjega dela — tako žive organske celote, odgovarja vsem zahtevam današnjega kriterija. Pisatelj se je oslanjal ob široko filozofsko izobrazbo in oster estetski čut, kar mu je omogočilo, da je s kratkimi razgledi preko svetovnih filozofskih, umetniških in sploh kulturnih snovanj in sporedno s podobami kulturno-političnega položaja lastnega naroda obsvetlil pota češkega duševnega življenja z žarom nepristranskega spoznanja in razmotrivanja. Pri presoji vrednosti in pomena posameznih duhov pa so preveč odločali oziri, v koliko je njih delo zarezalo sled v celotni narodni razvoj, oziroma v koliko je obudilo in izvedlo programe posameznih dob doma in so tako zabrisali polno vpoštevanje osebnosti in njene organske veličine. Zato nima ta ogromni, zgoščeni svet postav reliefnega lica; obrisi posameznih duhov so nejasni zaradi neenotne luči razumevanja, poteka joče deloma iz ozko narodnostnega, deloma iz osebnega znanstvenega, deloma pa iz splošno človeškega interesa. Vendar tvori ta knjiga z ozirom na zgoraj navedena dejstva temelj ne samo za raziskavanje in poznavanje češke literature, pač pa tudi češkega kulturnega razvoja sploh; služila bo znanstveniku v strokovnem in informativnem oziru, kakor tudi lajiku, posebno v vzgojno smer.

Dr. Ferdo Kozak.

U. Huber Noodt: L'occidentalisme d'Ivan Tourguénev. Paris (Champion), 1922. str. 86.

To tezo Leydenske univerze je navdihnilo učenje mojstrov kakor Van Wijka in Mazona, zato je morala biti le odlična. In res je popolnoma na čast Huberju Noodtu, ki je znal pokazati vse vrline okusa, nepristranosti in duševne gibkosti, kakor jih je zahtevala slična snov. Na ta način se je ognil preteči nevarnosti, da bi bil utegnil vtlesniti v okorelo zgradbo togega sestava Turgenjevjev umstveni obraz, ki je bistveno gibljiv in begoten. Velika Noodtova zasluga leži v tem, da je umel dojeti in podati vse, kar je neskončno nežnega in odtenjenega v tej dušnosti jako dovtetnega pesnika in umetnika, ki se kot takšna tem bolj umika, čim bolj se ti zdi, da si jo zgrabil. Čeprav je delo nad vse dokumentirano ter ovaja obilo in preudarno čtivo, je zaključek preprost. Napisek «zapadnjak», ki so ga dali Turgenjevu, mu ne pristoja nič bolj nego kak drugi pridevek. Saj ni bil pristaš vnaprejšnjih nauk, temveč mož, ki je sodil dogodke po okoliščinah: ako že ni bil zagrizeno nasproten temu, da bi se uvajale stvari ali misli iz okcidenta v Rusijo, ni pa znal nič manj ostro zavračati opičje posnemanje slabo razumljenega in slabo prebavljenega zapad-